

САВЕЦКАЯ ВЕЛАРУСЬ

ВЫДАНЬНЕ УСЕБЕЛАРУСКАГА ВЫКАНАУЧАГА КАМІТЭТУ САВЕТАУ.

Пралетары ўсіх краўў, злучайцеся!

Колит нумару—5 руб. (вып. 22 г.)

Падпісная плата—

Звычайная—225 р. льготная—125 р.

Плата за абвесткі—175 руб. за ралок пэгагу.

Сьпешная—на 50% даражэй.

Плата за публікацыю аб страде дакумантау:

За 1 дакумант—500 руб.

кожны дадатковы—200 руб.

копію кніжачкі—100 руб.

Чарнов. і атрымалкам Соп. Завясьнені—дарэмна.

Падпіска і абвесткі прымаюцца у Контра-

ганцытве пры Дзяржаўным Выдавецтве.

(Менск, Петраўлаўская, 8).

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:

МЕНСК, Петраўлаўская, 28.

ТРАЦІ ГОД ВЫДАНЬНЯ.

Штодзенная газета.

№ 227 (632). Пятніца, 13-га кастрычніка 1922 г.

Рыхтуйцеся да Вялікага сьвята.

Мы знаходзім ся за некалькі дзён да Вялікага сьвята—пятай гадавіны ўстаўленьня Савецкай улады, якая павінна адсвяткавацца 7-га лістапада.

Гэту ўрачыстаць набывалую ў сусьветнай гісторыі мы павінны адзначыць як сьлед. Вышэйшыя органы ўлады (Цэнтру, а таксама і Выканаўчы Камітэт Беларусі) ужо прымаюць належныя крокі для правядзеньня гэтага вялікага дня. Яны расмыслююць тэзісы для агітатару і ўтвараюць спецыяльныя камісіі па правядзеньню гэтых урачыстасьцяў.

Асабліва зварачаецца вялікая ўвага на тое, каб сьвяткаваньне гэтага дня прайшло ўва ўсёй сваёй шырыні на вёсцы.

Тут трэба як сьлед падцягнуць асабовую ўладзе і тым павятовым пазавым камісіям, на якія будзе складзена ўся праца арганізацыі гэтага сьвята. Аднаведны асобы і арганізацыі павінны раней вызначыць пункты збору па раёнах і павятоваўкаю гэтай сьпіраў раней павінны зацікавіць рабочага, батрака і селяніна, каб у дзень 7-га лістапада яны ўсе, як адзін, зьявіліся туды на сьвяткаваньне.

Гэты Вялікі дзень, які ў гісторыі пралетарыату будзе вызначан залатымі літарамі, павінен пакінуць глыбокі сьлед у сэрцы працоўнай беларусі і наведць ёй сьветлыя думы і надзеі.

Агітатары ў гэты дзень павінны селяніну і рабочаму аскурава памаліваць карціну пачэснага абыякаўнага барцьбы пралетарыату на ўсіх фронтах і павінны паказаць усё вышкі гэтай барацьбы к дню сьвяткаваньня пятай гадавіны Акцябрскай Рэвалюцыі.

Павінны быць пералічаным усё заваявы, як на фронце брывавым, так і на фронце гаспадарча-прамысловым.

Павінны быць падкрэслены заслугі Камуністычнай партыі, якая ўвесь цяжар рэвалюцыі на сябе і не перастае весці на сваіх плячо да вядзенага канца. Апрача таго, усё агітатары і прамоўны павінны скарысьці гэты дзень, каб, світкаўны працоўную беднату, разьвернуць перад імі малянак жыцьця

вёскі і тых хібаў гэтага жыцьця, якія могуць зьнішчыцца толькі самімі жыхарамі.

Трэба зьвернуць увагу селянам на становішча школы, якая пера жывае поўны заняпад. Трэба рашуча зьвернуць увагу на тое, каб на сваёй коліт утрымаць усё школы і зварачаецца да іх дапамогі. Памат балячых пытаньняў павінна быць асьветлена ў гэты дзень, і трэба паказаць той шлях, які павядзе к зьнішчэньню таго нішчага недахвату.

Мо не хацелася б у гэты ўрачысты дзень гаворыць на сумную тэму. Але нічога. На нашаму—гэта ня значыць, што трэба плакаць.

Трэба і селяніна гэтак востроіць, каб ён ніколі ня плакаў там, дзе яго б'юць. А каб адбіваўся, як марга,—толькі тады яго будзе верх. Каб несупынаўся перад барыкадамі ворага і пратарчаюка жыцьця, а сё дамаў ішоў унярод, як гэты робіць яго брат, больш пазітыўна-сьвядомы рабочы, і правадыр працоўнай беднаты — Камуністычная партыя.

Трэба зьвернуць увагу селяніна на Чырвоную армію, якая моцна стаіць на варце інтэрэсаў і рабочага і селяніна і ня зложыць аружжа, пакуль не застанецца ні яды нага ворага рабоча-селянскай улады.

Увесь малянак пачэснага змаганьня павінен, як у колейдаскопе прафэсці перад вачыма слухачоў мітынгу ці сходу і падцаць яму бадагасьці.

Патрэбна наведць і гэтак прамоў, каб і селянін і рабочы ўбачыў, што Савецкая ўлада шмат моцней чым сабе, чым яны думалі. Патрэбна, каб селянін і рабочы ўпэўніўся, што Савецкая Федэрацыя, вытрымаўшы пачэснага ворага акружаючай буржуазіі і ўсё контр-рэвалюцыйныя выбухі ўнутры, зможа ня толькі вытрымаць яго ў далейшым, а й перамагчы ўсё, данаможны паўстаючаму пралетарыату буржуазных краінаў скінудь завугі наволі.

Толькі вызвалены пралетарыату ўсяго сьвету і злучэньне яго ў адзін камуністычны братэрскі саюз—ёсьць поўная завясьнека мірнага жыцьця й будаўніцтва.

Пралетарыат ня прымае ўдзелу ў гэтай барацьбе між капіталам і земляўласніцтвам з аднаго боку і вясковым кулацтвам—з другога. Толькі частка рабочых, якая яшчэ ня выжыла сваіх нацыяналістычных і дэмакратычных мараў і якая гуртуецца вакол П. П. С.—дасяга зьвязала сябе з Пільсудзім і падтрымлівае яго ўладу. Усе ж большыя гупчы рабочай класы Польшчы—можна сказаць, што іх хутка будзе большасць—ідуць сваім шляхам, гуртуючыся вакол Камуністычнай партыі.

Камуністычная рабочая партыя Польшчы можа гаваравацца сваімі зьвабамі. Пасьля кароткага часу свабоды ў момант канчатку нямецкай акупацыі ў пачатку 1919 годзе, яна была загнана ў падполье. У 1920 г., у час авантуры Пільсудскага супраць Савецкай Расіі, улада імкнулася забясьпечыць сабе тыл і абвалілася на партыю пачувальнымі гвалтамі, якія былі больш зьверскімі за час перыяду.

Але Камуністычная партыя ў падпольлі зьбірае сілы, падцягвала ўплыў рэакцыі і нацыяналізму. Яна выступае зараз на поле адкрытай барацьбы, кіруючы рабочымі гупчамі. Гвалты ня спыніліся і зараз, хоць партыя падпольная. Праца за працэсам вырывае з яе рады ў дзесяткі лепшых людзей і кідае на доўгую патаргу, у турмы, пабудаваныя яшчэ царом. Прыгвор пад дэпутатам Дамбалем—самы аскуравы факт. Гэта барацьба ўраду супраць рэвалюцыйнай сілы, якая адабывае ўсё большы ўплыў на працоўныя гупчы.

У цяперашні час Камуністычная партыя знаходзіцца ў разгары актыўнай вайсковай працы. Выбары ў Польскі Сойм павінны выніць ваях далейшага разьвіцьця краіны. Яны адабываюцца пад самым цяжкім націскам улады, якая бяз упартай бойкі ня здасць свае пазыцыі. Сваім шляхам ідзе на гэтых выбарах Камуністычная партыя, члены якой выставілі адкрыта свой сьліс «пралетарыату гораду і вёскі», які аднае ўсіх рабочых, незалежна ад нацыянальнасьці.

Камуністычная партыя Польшчы адна з старэйшых у Інтэрнацыянале. Зьвязалася яна з двох партыяў—польскай С.-Д. і левіны П. П. С., з якіх першая ўсе 20 год ідзе побач з расейскімі бальшавікамі. Гэта партыя Польшчы, ня гледзячы на непаўназначнае становішча, ніколі не разрывае сувязі з працоўнымі гупчамі, з грамадзяскім рухам. Яна айнашла дарогу і ў вёску, зьнішчыла астаткі шавінізму срод рэвалюцыйна-настроеных рабочых і аднае ў сваіх радых ня толькі польскіх, але і жыдоўскіх і ўкраінскіх рабочых.

За год пасьля трэцяга кангрэсу Камуністычнага Інтэрнацыяналу партыя прайшла цяжкі шлях барацьбы і зьвязіца на кангрэс проста з палітычнай бойкі. Мы спаткаем яе, як самага бязькага саюзьніка, які вядзе барацьбу з нашым бліжнім і асабным суседам—з панскай уладай у Польшчы, з якой Савецкай уладай у Расіі прыдзецца сваткацца яшчэ ня раз.

Апошнія навіны.

(Радзіе з Ганновэру).

— Ангорскі Нацыянальны Збор прыняў адрачэньне турэцкага султана.

— Грэцкі ўрад прыняў умову Вэнізэласа і назначыў яго дыплёматычным прадстаўнікам у сталіцах Заходніх дзяржаў.

— Па ініцыятыве грэцкага ўраду зьмешаная камісія пачала зьяшчаць 430.000 упекачоў, якія пакінулі завятыя туркамі правінцыі.

— Нямецка амэрыканская камісія па звароце вайсковых страт у Вашынгтоне спыніла сваю працу да 1 лістапада.

— Ангельскі савет міністраў пастанавіў на сваім пасяджэньні 10 кастрычніка ў працягу 6 тыдняў і не назьвей як праз 2 месяцы зрабіць новыя выбары ў прлямант. Лейд-Джордж даў згоду на гэтую пастанову. Францускія газеты лічаць, што адстаўка Лейд-Джорджа магчыма.

К здарэньням на Бліжнім Усходзе

Канфэрэнцыя у Мудані.

Згода падпісана.

ГАННОВЭР, 11-10. 10-га кастрычніка ўвечары ў Мудані падпісана згода. Згода мае 14 пунктаў. Грэцкае войска ў 24 хвадзены тэрмін павінна ачысьціць Фракію, пасьля чаго Антанта перадае ў працягу 30-ці дзён грэцкаму ўладу Фракію турэцкай уладзе, якая мае права для падтрыманьня парадку арганізаваць паліцыю.

Перадача Фракіі адабываецца пад кіраўніцтвам саюзнай місіі з дамогай саюзных вайсковых часьцей з мэтай перасьпіраці ад пенарадзай. Пасьля ачышчэньня Фракіі грэцкім войскам і перадачы грэцкаму ўладу туркам, місіі і вайска саюзьнікаў папідуюць Фракію. Турэцкае войска пакідае ўсе нейтральныя часткі праліваў. Новыя нейтральныя часткі засноўваюцца зьмешанымі камісіямі з саюзных і турэцкіх афіцэраў. Ангорскі ўрад абавязуецца павядаць гэтыя нейтральныя часткі, не адіраўляючы ў Францыю войска і да заключэньня канчатковага міру не арганізоўваць у Фракіі вайсковых часьцей.

Згода ўваходзе ў сілу праз тры

дні пасьля яго падпісаньня. Згода падпісана прадстаўніцамі Англіі, Турэцыі і Грэцыі.

Грэцкі ўрад згодзіцца з пастановай саюзьнікаў аб Фракіі.

БАРДО, 10-10. Грэцкі ўрад загадаў сваім дэлегатам у Мудані зрабіць уступку ў пытаньні аб Фракіі, калі па гэтай пытаньню будзе зроблена аднагалосная пастанова саюзьнікаў.

Нота саюзьнікаў туркам.

БАРДО, 10-10. Прадстаўнікі Францыі, Італіі і Англіі аправавалі ў Парыж тэкст ноты турэцкай дэлегацыі ў Мудані. Нота будзе складзена ў прымырцельным духу і, як відна, саюзьнікі гатовы здавольніць патрабаваць туркам.

Мірная канфэрэнцыя назначана на 1-га лістапада.

ГАННОВЭР, 10-10. Саюзьнікі рашылі пакінуць сваё войска ў Канстантынопалі, Галіполі і Чанаку да заключэньня міру. Мірная канфэрэнцыя склікэцца 1-га лістапада ў Скутары. Пытаньні аб пралівах будзь абгаварывацца ў спецыяльнай канфэрэнцыі з удзелам Расіі, Баўгарыі, Украіны і Грузіі.

На Далекім Усходзе.

Эвакуацыя Манчжурыі

ЧЫТА, 29-9. З Токіа паведамаюць, што яно скі атрад пакінуў паўночную Манчжурыю і папузіўся на судны.

Расейска кітайская кан-

фэрэ Цыя.

Кітайскі ўрад паставіў адчыніць расейска-кітайскую канфэрэнцыю 15-га кастрычніка. Найбольш важ-

ны пытаньнем лічыцца эвакуацыя Манчжурыі, пытаньне аб усходня-кітайскай чыгуначі і аднаўленьню генэральных зносінаў.

Просьня аховы ад зьдзекаў.

ЧЫТА, 9-10. Дэлегацыя польскага саюзнага ўладу ўстаку зьвінула к ўладу Д. У. Р. з просьбай абароны палітычных зьвязаных ад зьдзекаў, якія робіць з іх. Уладу ўстаку туркам.

Пава слоу аб беларускай інтэлігенцыі.

У той час, калі нават значная частка расейскай інтэлігенцыі заграбана ўсталяваўся ў бок Сапежскай улады (зьянаваўшы), інтэлігенцыя Беларусі ў большай сваёй частцы застаецца калі не ў варажым стане, то якось у старане ад рабоча-сялянскага руху; яна не барацьба рага ўдзелу ў вялікім будаўніцтве савецкім і гаспадарчым.

Якія ж прычыны такога становішча беларускай інтэлігенцыі? Каб адказаць на гэта пытанне, трэба паглядзець, з каго складаецца беларуская інтэлігенцыя.

Пралетарскага элементу паміж нас можа сказаць, зусім няма. Усе гэтыя найбольш людзі, выплаўшыя з сялянства — настаўнікі, аграномы, чы-воўнікі.

Добрая частка беларускай інтэлігенцыі брала чыны ўдзел у рэвалюцыйным руху 1905—06 г. адбывала катаргу, ссылку. Яна ішла за рэвалюцыйнымі лозунгамі «равенства, братэрства, свабоды», але класавая свядомая яна ніколі не была. Яе свядомасць застыла на туманна-демакратычных і рэвалюцыйных лозунгах.

Меўшы ўплыў на беларускую інтэлігенцкую партыю — ас-ары і бел. сав. грамада самі не сталі на класавай паводле.

Рэвалюцыя 1917 г. узваліла на плечы неабсталяваўшайся палітычна беларускай інтэлігенцыі працу адраджэння беларускай нацыянальнасці.

Праца гэта праходзіла ў варуках спачатку нямецкай, а пасля польскай акупацыі.

Загірняўшы польскіх палітыкаў тыпу Пісудзкіх, абшчэна нева-лежнай Беларусі камітат барацьбы з Савецкай уладам узяў на гэтую значнай часткі нашай інтэлігенцыі.

На прыкладзе пад увагу ні між-народнага становішча, ні новага фактара ў міжнародных адносінах, класавай барацьбы пралетарыяту, расчараваны ў працоўным народзе, які такім чынам народ узяўся рабіць зваротную рэвалюцыю, беларуская інтэлігенцыя адмысла ад жывога пралетарска-сялянскага руху, страціла грук і стала пацкай у руках пі-судзкіх і кампаніі. Яе рэвалюцый-насць вытхлася. Застаўся адзіны нацыянальна-шавіністычны чад.

Незалежная Беларусь стала яе ідэалам. Дабіцца гэтай незалежнасці ўсёмі спосабамі, нават пры дапамозе польскага папа, а то і Вільгельма, стала яе галоўнай мо-тай.

Чым будзе гэта незалежнасць, хто будзе гаспадаром незалежнай Беларусі — гэта пытанне, як відані, не ставілася.

Бо і сьляпому відаць, што ў не-залежнай Беларусі гаспадаром быў бы не працаўнік, а хтось іншы. Гэта была-б буржуа-кулацкая Бе-ларусь, а яе багацці дасталіся-б на-одкупы ў таго, хто даў гэту неза-лежнасць. Разам з ярым капіталі-ста і папа, на шыю беларускага працаўніка было-б наложана і яро-чужаземцаў капіталістаў.

Але ж гэтага мала. „Незалежная Беларусь“ стала-б пацкай у руках якой-небудзь вялікай імперыялістыч-най дзяржавы, падобна да Грэнцы, альбо любові з іншых каленных «не-залежных» рэспублік.

Вось да якіх вынікаў можа до-весці шавіністычна-нацыяналістыч-ны рух. Ён навадзе працоўны народ назад да капіталістычнай няволі, эксплуатацыі, уціску. На словах ён відаць к. такімі, „демакратычнымі свабодам“, а на справе — да дыкта-туры капіталу, якая існуе, апро-ч Расей, па ўсяму свегу.

Камуністычнай партыя, занятай неасуднавай барацьбой са сваямі ворагамі, не звяртала досыць ува-гі на беларускі нацыянальны рух. На чале гэтага руху сталі ас-ры, пакісаваныя вялікую ідэю адра-джэння ў ліх бок.

Пад уплывам гэтых асобаў зна-ходзілася і большая частка бела-рускай інтэлігенцыі.

Камуністы — беларусы павінны ўзяць беларускі рух у свае рукі і несці яго пад штандарм матэрыя-лізму, на класавай падставе.

Нацыянальна-шавіністычны рух забывае пра эканамічнае адраджэн-не Беларусі, а эканамічнае адра-джэнне павінна быць пасгадэна ў першую чаргу, бо ад яго залежыць і нацыянальна-культурнае адра-джэнне.

Мы павінны працаваць адначасна і дзелі адраджэння эканамічнага і нац.-культурнага, але заўсёды на-мятаць, што гэта адраджэнне, калі яно ня хоча схіліцца на шавіністыч-ны сьцежкі, павінна ісці пад кі-раўніцтвам пралетарыяту і служыць толькі інтарэсам працоўных гушчар.

Камуністы — беларусы павінны ўзяць пад сваё кіраўніцтва ўсе куль-турныя і навуковыя беларускія ўстановы, беларускія школы, выд-авенства і прэсу.

Гэтакім чынам, мы будзем менш мэцымасць рабіць ушлягу на бе-ларускую інтэлігенцыю, зможам шырэй паміж яе пралетарска-ма-тэрыялістычным поглядам, а разам дапаможам ёй вылезці з шавіні-стычнага быдла, у якое зацягнулі яе старыя правадыры.

Алесь Сянкевіч.

Заграніцай.

Балтыцкія дзяржавы за ўдзел у канфэрэнцыі па разброеньню.

РЭВЕЛЬ, 10-10. Канфэрэнцыя пры-балтыцкіх дзяржаў пачынаецца сваю ранейшую пастанову прыняць удзел у Маскоўскай канфэрэнцыі па разброеньню.

Гвалты ад пралетарыя-там.

ВАРШАВА, 8-10. Арышты членаў выбарных камітэтаў «Саюзу прале-гарыяту горада і вёскі» прадаўжаюцца. Адбыліся ў Варшаве выбскі ў са-юзе будаўнічых рабочых, дзе зьмі-шчаецца саюз пралетарыяту.

У Горадні паліцыя разгвала мі-тынг саюзу.

Эканамічны заняпад у Вэнгры.

ВЭНА, 9-10. Вэнгрыя церады-вае вялікі эканамічны заняпад. Вэн-гэрская кропа усё зьмяшчаецца ў кошке. Кошты на харчы і на ўсе рэчы растуць базувальна па пры-чыне беспрацоўя і малага заробку. Сярод рабочых узмацняецца неза-воленьне.

Друк за адстаўку Лейд-Джорджа.

НАУЭН, 10-10. Лёнданскі друк патрабуе адстаўкі Лейд Джорджа з зьвязку з няўдзяч яго ў бліжня усходняй палітыцы.

Міжнародная канфэрэн-цыя працы.

БАРДО, 10-10. У Женеве адчы-няецца 18 вострычкі чацьвёртай міжнародная канфэрэнцыя працы, якая арганізавана Лігай Нацыяў. Запрошаны прадстаўнікі 53 дзяр-жаў.

„Манчэсьцэр Гардыя“ аб Турэччыне.

ЛЁНДАН, 9-10. Газета „Манчэсь-цэр Гардыян“ лічыць, што Турэччы-на няпер больш мацнейшая, чымсь раней, бо яна знаходзіцца няпер у цесным сувязе з Расей.

Арышты.

ВАРШАВА, 9-10. З розных га-раводу Польшчы атрымліваюцца са-ведзкія лісты аб пагалоўных арыш-тах членаў выбарнага камітэта Са-юзу пралетарыяту горада і вёскі. Арыштаваныя відавочна ў на-лежнасці к камуністычнай партыі.

3 песьняў восені

У жорскім, пасрозным паветры,
У імжыстых вясенніх залезях,
Бы ўныры, уліваюць сестры
У чырвані лісьцяў на дрэвах.

А восень прысоўлі гушчары,
Намоці імглю залату,
Вільготныя влечы абшараў
Мядзямкамі а лісьцяў зафтуе.

І трэ сук аб сук сужыстойка,
Касцянкамі дзынкае-грас:
Няма ёй прытулу-утойкі
Бяз пужка-лісьцывага раю.

У цялым шуршчэньні шуму
Вандруе жолаба спрадэку:
Шапочуць дубы у здуме,
Бы кажучь замогу над некім:

«Нас хутка прыплюсне пух сьме-
жны,
Мороз адшліфне дыямант,
Зіма кіне глянц на бязбрэжжа,
Заглушыць мацельцаў лямант.»

«Пасля ў прадвясеннім адмане
Заціхнем нас брыгаду ў лёду
Вясною ў залёных адлінах
Заціхнем пухаўкі лёдам.»

«Тыякі мн будзем улётку
Вясеннім мітуроў чанова:
Пасуму на нас сваю клетку
Вялікі гадзіннык гадовы.»

«Курган нас вацінуу у жэмні,
Вякоў парагоды абрыдлі:
Нявольцы кайданы карэньняў,
Хай роуць іх віровыя рыдлі.»

«Навошта нам ёсны і леты,
Здаціхлі есены, зьмы,
На бачым абшырнага сьвету,
Як діды, на месьце стоім мн.»

«А даці — імжыстыя сетры,
Нас вбачь, нас цягнуць за сэрца,
Мн хочам брысці а дзікім сьт-
рам,
На волі пажыць і памерці.»
ІСАКАР
12—X-22 г.

Забастовачны і рэвалюцыйны рух

Навадак на губарнатара.

БЭРЛІН, 8—10. Пя губарнатара Сірві зроблена пасупьняне. Губар-натар легка паранен.

Узаемнае падтрыманьне.

БЭРЛІН, 10-10. Міжнародная кан-фэрэнцыя рэвалюцыйных вугляко-паў апрошвала праграму ўзаемна-га падтрыманьня рабочых ва ўсіх краях.

Дэмастрацыя паліцэй-скіх.

БЭРЛІН, 8—10. У Гамбургу ад-быліся вялікія дэмастрацыі палі-цэйскіх.

Гандлевая справы.

Расейскія запалкі — за-граніцу.

ПЕЦЯРБУРГ, 11—10. Запалач-ны траст адпраўляе ў бліжэйшы час у Швайцарыю 3000 ськрынак запалак.

цёбскіх служачых, якія патрабуюць уплаты пэнсіі.

Выбары ў Латвійскі Сойм.

РЫГА, 9—10. Закончыліся выба-ры ў Сойм. Выяўлена, што ва мно-гіх рабочых выбіральных сьпісах былі выставлены імёны вядомых ле-вых правадыроў латвійскага прале-тарыяту.

Скасаваньне 8-мёх гадзі-нага працоўнага дню.

У Бэльгіі мясца быць адмен-на 8-мёхгадзінага працоўнага дню на чыгунках.

Гавдлёвы дагавор з Не-меччынай.

ТЫФЛІС, 9—10. Народны Камі-сарыят Заможнага гандлю відае падгатоўчую працу на заснаваньне гандлёвага дагавору з Нямеччынай.

Рэлігія і беларускае сялянства паводлуг назоднай творацьці.

2. Папы і ксяндзы.

Шмат з народных казак на тэмы аб духавенстве носіць вельмі нп-прыстойны, порвографічны характар. Прыкладаў у гэтых казак мы зьмя-шчаны тут ня будзем. Успамінаем аб іх толькі дзеля таго, каб паказаць, як наш сялянскі шануе сваіх «духоўных бацькоў» і як памі і ксяндзы атэставілі сябе ў нашым краі, бо казкі аб тым, як папы і ксяндзы робяць засты да чужых жанок, ня што іншыя, як праўдзінны бытавыя рысы, на ма-нер павязав аб духавенстве іта-ляндскага пісьменьчыка XIV веку, Дзякноўскага Багавічо. Відаць, што духавенства ўсіх часоў і краёў мае адны і тыя самыя цягі да зо-лата і блуду, і ўсюды народ гэта добра прыкмячае.

Нам сьляпін глядзіць на папа, як на войвака дзікае страшніла. Пон таў намазоду вочы сьляпінку, агля папа і за чалавека на лі-чыці, а за нейкага зьвера з кля-кмі, які дзюро на шыты і жыцьці мёртвых. У сьляпінна дзюдзды зьму-зленцы шытаць: хто аслаў на яго, сьляпінна гэтаю дору — папа? Што гэта за істота? І сьляпін, які

да свайго гора ў большасці ад-носіцца з лёгкім гуморам, дзе ад-разу адкаа на гэтае запытаньне:

Адкуль пон.

Бог хачеў а чалавека зрабіць аьва. Вот ён зрабіў ваватую га-лаву, з доўгімі валасамі, з вялікі-мі зубамі. Да я спавхціўся, што ўсяго толькі дзьве вачі. Дзе-ж лічы-раць дзьве? Вось ён думаў-думаў, ды й кажа: «Ну, ня будзеш-жа ты чалавекам, а будзеш папам!» («Ві-лорусск. сборник», вып. IV Разма-нава)

Тут, паміж іншым, вельмі і прась-пенскай карыкатура на бога, які хачеў вешта цэльна стварыць, але работа выйшла ў яго няўдалая, і бог ня мог сабе даць рады.

Пон свайго бязлітаснасьцю да чужога гора, безсэрдачнасьцю, сьмя-ляецца да грошай і пенсіям адно-сінамі да бедных так усёна нар-хвінам у косяці, што яны бачуць у ім грабежніка, але на маюць сілы проціў яго змагацца і выліваюць на яго сваю злосьць воль у якой бытавой трагікамічнай байцы:

Задзінь пон.

У аднаго вельмі беднага чалаве-ка цахрала дзіця. Просіць бедны чалавек суседаў зрабіць дамівіну й выкапаць магілу для дзіцяці. Але вёдаць, калі чалавек багаты, то ўсе

яму паміраюць, а беднаму — нішто. Просіў, просіў бедны чалавек, але нішто не пайшоў вараць яму Горка яму, сьлёзы тае і дыкуць, бы з барэзіны сок.

Няма чаго рабіць, трэба ісці савому капаць яму для свайго дзі-цяці. Велучу, гэта вельмі вялікі грэх, але што зробіш, калі ад бед-нага і людзі адступіліся.

Узяў бедны чалавек заступ і пашоў, але перш зашоў к папу і просіць, каб пахаваў дзіця.

— Добра, — кажа пон, — толькі ты мне перш прынесі дзесьці зло-тых і паўзасьціну дука.

— Няма, бацька, кажа бед-ны чалавек, — у мяне ні дзесьці, ні грошай. — І давай просіць, каб пон пахаваў дзіця так, а што ён ужо лотым адробіць. Куды там! Пон ня хоча і слухаць.

Як ні просіў бедны, пон сьцянь на сваім дзе й толькі. Заплатуў бедны з жалю а найшоў капаць магілу. Вось капае ён ды капае й выкапаў гаршчок з грашмамі: чыр-воныя аж зьліны.

Панеў гэта бедны чалавек гар-шчок з грашмамі да гасподы і сха-ваў яго пад пч, а адзім чырвоныч прынесці папу.

Зьдзіўлеў пон, адкуль гэта ў беднага злата і давай выпытваць. Бедны ўсё і расказаў, як было.

От пачынаў ў беднага чалавека дзіця. Сьляпінна папаця з паном по-тым зайцаў ў хату к беднаму на памікі. Увоўні позны разамішчае

ўсе. Астаўся бедны чалавек адзін з жанкаю. Прышоў гэта пон дамоў і хочацца яму адабраць ад беднага грошы. Заразаў гэта ён кааа, абварнуўся ў казыліную скуру, прыладзіў і роў ды й пашоў у самую гунась (глуш) к беднаму пад вакно. Прышоў, вяснуў у вакно каазвінчу з рагамі і кажа вемым голасам:

— Адаў мае грошы!

Спазохаўся бедны чалавек і адлюў гаршчок з грашмамі. Ухачіў пон абярнуць гаршчок і пабег дамоў. Прыбег, хоча паставіць гаршчок на стол, ды нехта — рукі пры-рэслі. Папробавала папаця са-драць за папа казыліную скуру Куды там! І скура, і роў пры-раслі.

Што ні рабіў завідаў пон — нічога ля ўрадзіць. Прылясе пра-сіць беднага чалавека, каб ён забраў свае грошы. Сабраўся людзь дапамаца на папа, а ён толькі казы-ліною бародою трасе.

Ось прышоў бедны чалавек і як узяў свае грошы, ды і скура з папа звалілася, ды ня толькі казы-лінал, але й свая.

От які быў завідаў пон! («Сьвяты іррасказы Беларуссёв погьвуков», Сежжучоў ската).

Тут казаньнік ня верыць у праў-дзівасьці сьвоёенай варты над папам. Ён бачу ў сурьдочым жыцьці толькі першую пазову казкі, дзе пон ня хоча бяз грошай хваць

набожыца, ня глядзчы на тое, што ў беднага чалавека ні капейкі няма. Гісторыю з цудам ужо на-заваніць сам прыдуму. Народу ха-дзецца б, каб пон быў цагаран, але пон у царскія часы быў не-ацступнай асобай для варты, як сам яго цаграт, бог, і дзедз гэтага па-вінен быў зьвінца надзвычайны цуд, які хопь у вышляньні парод-най фантазы-выдумкі ўчыніў так, што неваісны пон быў папа-папа.

Цяпер ужо і сьляпін добра ра-зумее, што пры хатурах можа абывьціся без машэньна папа, набожычку ўсё роўна, ці будзе пры гэтым пон, ці не, але ў старыя часы папоўскай царомаўлянасьці, сьвевы пры хваінах, удзел сусе-дзюў у гэтай жалобнай урачыстасьці аблягалі гора чалавека. Цара-маньялянасьці вл так зьвязана з рэлігійным забабонам, як проста спачувальном людзю да гора свай-го блізкага. У паміжбай вазьні ня толькі пон, але і суседзі адно-віліся прысьці да беднага чалавека, які ня меў чым іх пачаставаць.

«Сьвятасць» папа.

Ад вечнага гультайства, ад доб-рага сытэга жыцьця пон толькі тое і робіць, што заглядае на чу-жых маладзіц. Пры гэтым ён ка-рыстаецца сваім «сьвятым» стано-вішчам божага прадстаўніка на зямлі, а хто знаецца з папам, то й граку на мае, бо пон сьвяты.